

Leren

Als mensen leren wij vanaf de eerste dag dat wij geboren zijn. In het begin betekent leren niets anders dan alles automatisch en klakkeloos overnemen van wat ons door onze ouders wordt voorgedaan. Zodra we op onze eigen wankelende benen staan, krijgt leren een andere betekenis, en gaat het ook op andere wijze. We leren, naarmate we ouder worden, steeds meer van andere mensen voor zover en omdat ze anders zijn dan wij. Dat begint al bij het kleine kind dat merkt dat het niet samenvalt met zijn moeder en vader. En door de pijn die dat geeft, leert het van zijn ouders in het donkere besef dat die anders zijn dan hij. Zo ontwikkelt het kind een bewustzijn van zichzelf, en dat houdt niet op, tot aan de dood.

Ook Jezus leerde op die manier, als twaalfjarige in de tempel, en daarna van mensen die hij tegenkwam in zijn leven, wildvreemde mensen, andere mensen. We horen het in het evangelie van vandaag.

Eerste lezing Jesaja 8,23b-9,3

In het verleden heeft God smaad gebracht over het land van Zebulon en over het land van Naftali, maar in de toekomst brengt Hij de Weg naar de Zee tot bloei, het Overjordaanse, en het Gewest van de heidenen. Het volk dat rondwaalt in het donker, ziet dan een helder licht, over hen die wonen in een land vol duisternis gaat dan een stralend licht op. Uitbundig laat Gij hen juichen en overstelpt hen met vreugde; zij verheugen zich voor uw aanschijn zoals er vreugde is bij de oogst en gejuich bij het verdelen van de buit. Want het drukkende juk, de stang op hun schouders, de stok van de drijver, Gij breekt ze stuk als op de dag van Midjan.

Zo spreekt de Heer

Evangelie Mattheus 4,12-22

Toen Jezus vernam dat Johannes was gevangen genomen, week Hij uit naar Galilea. Met voorbijgaan echter van Nazaret vestigde Hij zich in Kafarnaüm aan de oever van het meer, in het grensgebied van Zebulon en Naftali, opdat in vervulling zou gaan het woord van de profeet Jesaja: Land van Zebulon, land van Naftali, liggend aan de zee, Overjordanië: Galilea van de heidenen! Het volk dat in de duisternis zat, heeft een groot licht aanschouwd; en over hen die in het land van de schaduw van de dood gezeten waren, over hen is een licht opgegaan.

Van toen af begon Jezus te prediken en te zeggen: "Bekeert u, want het Rijk der hemelen is nabij."

Eens toen Hij zich bij het meer van Galilea ophield, zag Hij twee broers, Simon die Petrus wordt genoemd en diens broer Andreas, bezig met het net uit te werpen in het meer. Zij waren namelijk vissers. En Hij sprak tot hen: "Komt,

volgt Mij: Ik zal u vissers van mensen maken.” Terstond lieten zij hun netten in de steek en volgden Hem. Iets verder zag Hij nog twee broers, Jakobus en diens broer Johannes; met hun vader Zebedeüs waren zij in de boot de netten aan het klaarmaken. Hij riep hen, en onmiddellijk lieten zij de boot en hun vader achter en volgden Hem.

Overweging

In de krant las ik over een wetenschappelijk onderzoek waaruit blijkt dat mensen meestal vriendschappen sluiten met iemand die op ons lijkt. Dat ligt voor de hand. Iemand van je eigen soort en slag, met zo iemand weet je waar je aan toe bent. In het onderzoek werd beweerd dat ook lichamelijke factoren een grote rol spelen. Lichaamsgeur bijvoorbeeld, maar bij tienermeisjes bijvoorbeeld ook de cupmaat van hun beha. Hoe meer overeenkomsten met de ander, des te sneller vriendschap. Blijkbaar zoeken we, als we naar iets of iemand op zoek zijn, vooral onszelf. We willen vooral onszelf.

Maatschappelijk gezien gebeurt hetzelfde. De meeste mensen zitten in hun eigen bubbel en komen daar nooit uit. Als je maar lang genoeg de meest wilde indianenverhalen te horen krijgt, ga je er vanzelf in geloven. Dat zien we om ons heen gebeuren. Onbegrip en wantrouwen zetten de samenleving op scherp en de democratie op het spel.

Je kunt op de samenleving mopperen. Maar het komt uit onszelf, de oorzaak ligt in ons, het begint al met zo'n tienermeisje. We zoeken van nature iemand die is zoals wij zelf.

In de evangeliën valt op dat Jezus nooit op zoek gaat naar mensen. Hij komt ze gewoon tegen, en gaat dan met hen in gesprek. Zacheüs in de boom, Barthimeüs langs de weg, de Samaritaanse vrouw bij de put, Jezus zoekt ze niet op maar komt ze toevallig tegen.

Jezus sluit zich aan bij Johannes de Doper. 'Bekeert u, zegt Johannes, want het rijk der hemelen is nabij'. Jezus laat zich dopen en gaat veertig dagen de woestijn in om te ontdekken wat God met Hem voor heeft, wat hij met zijn leven moet doen. Hij komt terug uit de woestijn en hoort dat Johannes is onthoofd. Hij ziet de bui al hangen en neemt de wijk, weg uit Jeruzalem. Waar gaat hij heen? Niet naar Nazareth, naar de stad van zijn familie en vrienden, zijn eigen mensen. Hij gaat naar Kafarnaüm, in het grensgebied van Zebulon en Naftali waar ook Jesaja het in de eerste lezing over heeft. Een streek waar niet alleen joden wonen, de eigen mensen, maar veel vreemdelingen, heidenen,

niet-joden. Daar trekt Jezus rond en, heel opvallend, hij verkondigt er precies dezelfde boodschap als Johannes: 'Bekeert u, want het rijk der hemelen is nabij'. Mattheüs legt Jezus dezelfde woorden in de mond als eerder Johannes. Nog is Jezus een kopie van Johannes.

Maar dan, opeens horen we dat Jezus leerlingen om zich heen gaat verzamelen. Er is iets veranderd. Hij heeft nu een eigen boodschap waarmee Hij de boer op gaat. Daarvoor heeft Hij leerlingen nodig. Daarom staat er nu niet meer: 'Bekeert u'. Maar: 'Volg mij'. Dat klinkt heel wat zelfverzekerder. En het is ook een stuk duidelijker dan 'Bekeert u'. 'Alles uit je handen laten vallen en achter Hem aan', dat betekent 'Volg mij'.

Heeft Jezus Petrus en Andreas, Jacobus en Johannes gezocht en gevonden? Nee, Hij is ze aan het meer tegengekomen. Ze lijken ook helemaal niet op Hem, het zijn eenvoudige vissers. Heel anders dan de schriftgeleerden met wie Jezus vanaf zijn twaalfde in de tempel discussieerde, of de leerlingen van Johannes de Doper.

Wat is er in het land van Zebulon en Naftali gebeurt, wat is daar zo anders, dat Jezus ontdekt wie Hij is, wat God van hem wil, wat de opdracht en zin van zijn leven is?

Het zijn de vreemdelingen, heidenen, mensen die zo anders zijn. Hen komt hij voortdurend tegen, en Hij gaat zich afvragen: wat moet ik met die mensen? Wie zijn zij, en wie ben ik eigenlijk? Waar blijven zij als de wet vervuld wordt en Israël bevrijd? Hij wil er ook voor die mensen zijn. Als Hij een heidense vrouw afwijst die hem om genezing van haar dochtertje vraagt, en Hij bars zegt dat Hij niet voor mensen als zij gekomen is – jawel, zegt zij, de honden krijgen toch ook de kruimels die van de tafel vallen. Van die vrouw en mensen als zij heeft Jezus een hoop opgestoken, daar, in het land van Zebulon en Naftali, waar Hij ze om de haverklap tegenkomt.

Als we mensen zoeken, vinden we alleen onszelf. We moeten ze tegenkomen. Mensen die anders zijn dan wij. Van hen leren we wie we zijn, waar het in het leven om gaat. Zo bouwen we een brug naar de ander, zo komen we uit de bubbel van mensen die net zo zijn als wij.

Dat is het evangelie van en voor vandaag. Moeten we daarvoor naar het land van Zebulon en Naftali? Ja. Maar we hoeven niet ver te reizen. Het land van Zebulon en Naftali, dat is al lang, het was altijd al ons eigen Nederland. Amen.